

Suomen alkuperäiskansakysymyksen ratkaisusta

Puheenaihe

Lapin Kansassa 5.4.2009 maa- ja metsätieteiden tohtori Pertti Veijola otti räväkästi kantaa Ylä-Lapin kiistoihin. Ratkaisuksi hän esitti jonkinlaista maaherra Hannele Pokan toimikunnan esittämää itsehallintomallia.

Tästä Veijolan esityksestä toteaisin vain, että mikäli kulttuurilain varjolla lähdetään ajamaan muita tavoitteita, ollaan hakoteillä. Seurattuani Ylä-Lapin metsäkiistaa jo useimpien vuosien ajan olen tullut siihen tulokseen, että Ylä-Lapin hakukiista sisältää vahvan symbolisen ulottuvuuden. Kiistan yhteydessä ikimetsät ovat saaneet ylikorostuneita merkityksiä, joita on käytetty valtakamppailussa porotalouden tai saamelaiskulttuurin säilymisen

 Uusimmat tieteelliset tutkimukset osoittavat, että saamelaiskäräjät on esittänyt kestävämpiä käsityksiä kollektiivisista yhteisöllisestä omistusoikeudesta ja oikeudesta määritellä muiden oikeuksia.

puolesta.

Samalla on kuitenkin tietoisesti pyritty vaikenemaan saamelaisien liian suurten poromäärien aiheuttamasta uhkasta koko luonnonjärjestelmän toimivuudelle ja porosaamelaiskulttuurin tulevaisuudelle. Saamelaiskulttuuria ei todellakaan pelasteta siten, että ulkomailta Suomeen osin laittomasti muuttaneiden porolappalaisten siirtolaisten jälkeläiset saisivat päättää siitä miten lappalaisille ja muille kuin saamelaisille

kuuluvia maa- ja vesioikeuksia käytetään.

Uusimmat tieteelliset tutkimukset (esim. Matti Enbuske ja Juha Joonas) osoittavat, että saamelaiskäräjät on esittänyt kestävämpiä käsityksiä kollektiivisista yhteisöllisestä omistusoikeudesta ja oikeudesta määritellä muiden oikeuksia. Kuten Lapin ja Oulun yliopistoissa laaditut tieteelliset tutkimukset osoittavat, tällaisten valtuuksien antamiseen saamelaiskäräjille ei ole mitään perus-

tetta; Suomeen osin laittomasti muuttaneiden porolappalaisten siirtolaisten jälkeläisten oikeudet eivät ole millään lailla uhattuja. Heidän maanomistuksensa ja elinkeino-oikeutensa ovat jatkuvasti Suomessa lisääntyneet, päinvastoin kuin Norjassa tai Ruotsissa, mistä heidän esivanhempansa muuttivat Suomeen.

Tarkennuksena totean vielä, että ILO:n yleissopimuksen tarkoituksena on suojella vanhaan tapaan eläviä syntyperäisiä, ei saamelaisia, jotka elävät korkeatasoisesti kuten muutkin paikalliset asukkaat. Joten ILO-sopimuksen nojalla ei voida suojella sellaista elämänmuotoa jota ei enää ole. Myöskään ILO-sopimuksen nojalla porosaamelaisille ei voida palauttaa sellaisia oikeuksia joita valtio heiltä

ei ole koskaan poisottanutkaan.

Voidaankin puhua paikallisista kriittisistä tapahtumista, joiden kautta pyritään koko Ylä-Lapin historiaa ja siellä asuvan väestön identiteettiä määrittelemään uudelleen. Lukijaa tietenkin kiinnostaa miten tämä tapahtuu? Kysymys on luonteeltaan empiirinen, joten siihen ei voi antaa suoralta kädeltä vastausta. Joten kiistaa on lähestyttävä historiallisen asiakirja-analyysin kautta. Jo alustava asiakirja-analyysi osoittaa, että alkuperäisväestö on taas aivan muu väestö kuin se, joka ikimetsien suojelusta eniten pitää ääntä.

Inarin alue onkin siten ollut mitä herkullisin aihe keskusteluille, koska se on johtanut Inarin aluetta koskevaan historian kiteytymiseen siitä ketä ovat

alkuperäisiä asukkaita ja ketkä tulijoita.

Vaikka kiistan aallot ovat ajoittain lyöneet korkealle, käydyt keskustelut Ylä-Lapin metsistä ovat muuttaneet yleistä näkemystä siitä kuka tai ketkä ovat Inarin alkuperäistä väestöä, mutta myös luonnonsuojelun ja metsien taloudellisen käytön laajuudesta.

Kaiken kaikkiaan tällaiset kamppailut ovat vaikuttaneet siihen, mitä on pidetään hyvänä ja mitä taas pahana sekä mitä väistämättömänä, koska niissä on kyseenalaistettu myös metsätalouden lisäksi porotalouden sisäisiä käytäntöjä, ylilaiduntamista ja harjoitettua saamelaispolitiikkaa.

JOUNI KITTI

pitkäaikainen saamelaisparlamentaarikko (v.1976-1999)